

на становлення і розвиток не тільки загальної, але й професійної культури окремої особистості і всього суспільства, виявити природу й сутність, розкрити зміст основних соціальних функцій розвитку професійного українського мовлення як компонента професійної освіти і самоосвіти особистості, визначити основні методичні підходи, технології, стратегії і моделі становлення професійного мовлення особистості. Трансформація такої особистості стає важливою в контексті не тільки соціокультурної динаміки, але й лінгвістичні основи розвитку навичок професійного мовлення і формування професійно-комунікативної компетенції фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова Н. Естетичне в духовному житті сучасного студента / Н. Богданова // Вища освіта України. – 2007. – № 1. – С. 90-98.
2. Дуда Н. Соціокультурні аспекти мовної політики в Україні / Н. Дуда // Гуманітарна освіта в технічних навчальних закладах: зб. наук. праць. – К., 2006. – Вип. 13. – С. 201-206.
3. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність / Р. Кісь. – Львів : Літопис, 2002. – 224 с.
4. Кононов І.Ф. Етнос. Цінності. Комунікація / І.Ф. Кононов. – Луганськ : Альма-матер, 2000. – 494 с.
5. Лозовой В.О. Культура особистості та етикет: посібник / В.О. Лозовой, О.В. Уманець, М.Б. Ценко. – Х. : Регіон-інформ, 2004. – 112 с.
6. Маслова В.А. Современные направления в лингвистике : учеб. пособие для студентов вузов / В.А. Маслова. – М. : Академия, 2008. – 272 с. – (Высшее профессиональное образование).
7. Новейший словарь иностранных слов и выражений. – Минск : Современный литератор, 2006. – 976 с.
8. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: учеб. пособие / А. Т. Хроленко; под ред. В. Д. Бондалетова. – 4-е изд. – М. : Флинта: Наука, 2008. – 181 с.

СТРУКТУРА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

УДК: 378+613

Башавець Н.А.

У статті розглянуто структуру культури здоров'язбереження майбутніх економістів. Під поняттям структура культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів економічних спеціальностей визначено сукупність світоглядного, пізнавального й поведінкового компонентів.

Окреслено, що формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації майбутніх економістів відбувається завдяки створенню системи особистісних світоглядних настанов на здоров'язбереження, усвідомленню здоров'я як найважливішої цінності, оволодінню знаннями, уміннями й навичками та дотриманню здоров'язбережувальної поведінки.

Ключові слова: стан здоров'я, майбутній фахівець, здоров'язбереження.

СТРУКТУРА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕННЯ БУДУЩИХ ЕКОНОМІСТОВ

Башавець Н.А.

В статті розглядається структура культури здоров'ясбереження майбутніх економістів. Під поняттям структура культури здоров'ясбереження як мировоззренчею орієнтації студентів економічних спеціальностей виділено сукупність мировоззренчею, пізнавального і поведінчею компонентів.

Визначено, що формування культури здоров'ясбереження як мировоззренчею орієнтації майбутніх економістів відбувається завдяки створенню системи особистих мировоззренчею установок на здоров'ясбереження, усвідомленню здоров'я як важливою цінністю, оволодінню знаннями, вміннями і навчаннями здоров'ясберегаючею поведінкою.

Ключові слова: стан здоров'я, майбутній фахівець, здоров'ясбереження.

THE STRUCTURE OF HEALTH-SAVING CULTURE OF FUTURE ECONOMISTS

N.A. Bashavets

The article analyzes the structure of health-saving culture of future economists. The concept of the structure of health-saving culture as an outlook orientation of students of economic specialties is treated as a totality of an outlook, cognitive and behavioral components.

The article states that forming health-saving culture as an outlook orientation of future economists takes place due to creating the system of personal outlook settings for health saving; realizing the fact that health is the most essential value; mastering knowledge, skills and abilities and keeping to health-saving behavior.

Key words: a state of health, a future specialist, the health saving.

Актуальність проблеми. Згідно концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року однією з актуальних проблем, що потребує розв'язання визначено виховання особистої відповідальності молоді за власне здоров'я, навичок самозбереження, формування здорового способу життя серед різних верств населення. Зазначено обумовлено втратою ціннісних орієнтирів молоді та недостатньою популяризацією і поширенням якісних і різноманітних зразків культури здоров'я. Розв'язання окресленої проблеми ми вбачаємо у формуванні культури здоров'ясбереження як світоглядної орієнтації молоді та зокрема студентів.

Аналіз останніх публікацій. Предметом дослідження сучасних науковців І. Герасимової [1], Ю. Драгнева [5], С. Кириленко [6], С. Лебедченко [7], Л. Соколенко [11] виступили різноманітні аспекти формування валеологічної культури, культури здоров'я, здоров'ясбереження молоді.

Закономірно, що це відповідальне завдання покладається державою насамперед на молодь та викладачів: головна увага має бути зосереджена на

підготовці нового покоління майбутніх фахівців, підвищенні їхньої загальної культури, професійної кваліфікації та соціального статусу до рівня, що відповідає їхній ролі в суспільстві. Відомо, що стан здоров'я фахівця безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність та професійну мобільність.

З огляду на зазначене, перед вищою школою сьогодні постає важливе значення щодо підготовки студентів, зокрема економістів, до сумлінної оздоровчої роботи, формування в них культури здоров'язбереження, яка є підґрунтям їх конкурентоспроможності у сучасних ринкових умовах.

Метою цієї статті є окреслити структуру культури здоров'язбереження майбутніх економістів.

Основний виклад матеріалу. У науковій філософській, педагогічній, культурологічній, соціологічній літературі, присвяченій з'ясуванню сутності поняття “культура”, запропоновано понад п'ятсот дефініцій окресленого явища.

Культура особистості виявляється в її пізнавальній та практичній діяльності стосовно будь-якої галузі життєдіяльності: у професійній діяльності, творчості, спілкуванні, поглядах, самовдосконаленні, здоров'язбереженні та ін. Узагальнюючи досвід науковців, підсумуємо, що більшість учених характеризує культуру людини як накопичення знань і вмінь, що дають змогу використовувати набуті знання та практичний досвід під час своєї діяльності (у нашому разі здоров'язбережувальної), та як сформованість рівня її свідомості й світогляду, способів мислення та здоров'язбережувальної поведінки.

Науковці В. Дехтяр та Л. Сущенко [4] зазначають, що сучасна система освіти повинна виховувати нову генерацію фахівців, які є не тільки професіоналами, але й уміють підтримувати власне здоров'я, мають належний рівень культури та культивують здоровий спосіб життя й шанобливо ставляться до свого здоров'я, тобто мають інформаційне забезпечення з питань збереження і зміцнення здоров'я.

Ефективною умовою підвищення культури особистості студентів у навчальному закладі слугує актуалізація світоглядної спрямованості гуманітарних дисциплін. Це впливає з важливості культурного розвитку людини в трьох напрямках: коли особистість засвоює культуру як об'єкт її впливу, коли вона створює нові культурні цінності, постаючи суб'єктом творчої діяльності, функціонує в культурному середовищі як носій цінностей.

Для характеристики структури культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів економічних спеціальностей важливо з'ясувати сутність поняття “структура”. Структура – це “інваріантний момент системи, певний її зріз, що не існує як деяка цілісність і може бути виділена для зручності аналізу як абстрактна величина, а система ж – реально наявна, якісно визначена цілісність, яка має безліч взаємозалежних структур, що забезпечують широкий діапазон функціональних утворень” [10, с. 42]. Нам імпонує обґрунтований у науковій літературі підхід, згідно з яким під аналізованим поняттям слід розуміти “наявну цілісність, представлену у вигляді елементів з їх взаємозв'язками, взаємодією у процесі функціонування системи” [10, с. 59].

Науковець І. Герасимова [1], вивчаючи проблему формування фізичної культури та здорового способу життя в студентів вищих навчальних закладів,

наголосила на важливості переорієнтування цілей та завдань фізичного виховання на формування здорової особистості, виокремивши основні компоненти: ставлення особистості до свого тіла як до цінності; усвідомлена, цілеспрямована діяльність для підтримування в нормі свого фізичного стану (здоров'я, тілобудови, фізичних якостей); розмаїття застосованих для цієї мети засобів; уміння ефективно їх застосовувати; цінності, які особистість пов'язує з тілом, ідеали, норми, взірці поведінки пов'язані з турботою про фізичний стан; ступінь орієнтації на цю турботу, бажання надати допомогу іншим людям у їхньому оздоровленні, фізичному вдосконаленні та наявність для цього належних знань, умінь та навичок, ціннісних орієнтацій. Поза увагою авторки залишився світоглядний аспект цієї проблеми.

Учений С. Кириленко називає культуру здоров'я одним із важливих компонентів загальної культури людини, що зумовлене матеріальним і духовним середовищем у системі цінностей, знань, потреб, умінь та навичок із формування, збереження, зміцнення здоров'я [6]. Цитована праця не з'ясовує вікових та ґендерних особливостей молоді.

У студіях Л. Соколенко проблему формування культури здорового способу життя студентської молоді проаналізовано за такими блоками, як “мотиваційний (усвідомлення ролі культури здорового способу життя в становленні особистості майбутнього фахівця, формування мотиваційно-ціннісного ставлення до збереження здоров'я); знанневий (набуття сучасних знань про культуру здорового способу життя, здоров'я людини, засоби її адаптації до довкілля); процесуальний (оволодіння вміннями використовувати різні форми й методи зміцнення здоров'я)”, уживати профілактичних заходів [11, с. 29–31]. У зазначеній праці переважає звужений підхід до розуміння проблеми культури здорового способу життя, що є лише одним з аспектів культури здорового збереження.

С. Лебедченко [7] виокремлює такі компоненти культури здоров'я студента: мотиваційно-ціннісний (інтерес до культури здоров'я, спрямованість особистості на становлення та трансляцію цінності здоров'я, потреба в культурі здоров'я, прагнення до неї, переконаність у необхідності культури здоров'я, її значущості для самовдосконалення та професійного становлення, усвідомлення свого обов'язку та відповідальності за своє здоров'я); змістово-операційний (система знань у галузі збереження, формування та зміцнення здоров'я); рефлексивно-оцінний (віддзеркалення досвіду засвоєння цінностей і технологій культури здоров'я, здатність до аналізу здобутої інформації в галузі культури здоров'я у формі оцінних суджень); креативний (творча самореалізація особистості в різноманітних видах життєдіяльності); емоційно-вольовий (розширення сфери емоційних переживань від фізичної активності, отримання задоволення від внутрішніх резервів здоров'я, вияв тривалих вольових зусиль, подолання власних лінощів та ін.). Науковий інтерес становить запропонована автором характеристика рефлексивно-оцінного та емоційно-вольового компонентів культури здоров'я студента.

Основними компонентами культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання є: “концептуальні засади та мотиваційна частина навчання; змістова частина навчання; процесуальна частина навчання” (за Ю. Драгневим [5, с. 28]). При цьому в основу концептуальних засад та

мотиваційної частини навчання покладено концепцію неперервної валеологічної освіти в Україні, що спрямована на світоглядний зміст культури здоров'я особистості студентів в умовах комп'ютеризації навчання; в основу змістової частини навчання — надання знань із формування, збереження й зміцнення здоров'я та гігієнічного виховання молоді; в основу процесуальної частини навчання — “володіння оздоровчими технологіями, спрямованими на підвищення культури здоров'я студентів в усіх аспектах індивідуального здоров'я: духовному, психічному та фізичному; боротьбу зі шкідливими звичками під час роботи на комп'ютері; вміння розробляти й удосконалювати індивідуальну оздоровчу систему в умовах комп'ютеризації навчання; ведення здорового способу життя з урахуванням віку, статі та індивідуальних особливостей студентів” [5, с. 30]. У праці не схарактеризовано особливості підготовки студентів різних професій, що пов'язані з роботою на комп'ютері.

Згідно з валеологічним словником, компонентами культури здоров'я є фізіологічна, фізична, психологічна, інтелектуальна та сексуальна культура; компонентами індивідуальної валеологічної культури особистості — когнітивний (якість валеологічних знань), мотиваційно-ціннісний (система життєвих цінностей та потреба в здоровому способі життя), поведінковий (система взаємпов'язаних дій, що реалізує людина для збереження здоров'я) [12, с. 143-144].

Процес здоров'язбереження в освітньому просторі вищого навчального закладу включає, на думку Є. Глєбової, такі компоненти: цільовий, змістовий, діяльнісний, ресурсний, результативний [3]. Попри це в роботах авторки лише окреслено проблему здоров'язбереження молоді, однак не з'ясовано особливості формування такої культури.

Дослідник З. Литвінова [8] проаналізувала структуру ціннісного ставлення студента до культури здоров'я через єдність таких компонентів, як когнітивно-мотиваційний (виявляється в усвідомленні особистістю сутності культури здоров'я, вартісного оцінювання знань, умінь та навичок у сфері валеологічної діяльності, пов'язаної зі зміцненням психологічного й соціального здоров'я особистості), емоційний (формування потреби в збереженні та зміцненні здоров'я, саморозвиток особистості на тлі позитивних емоцій) і вольовий (діяльнісний: передбачає психологізацію способу життя особистості, вияв вольових якостей особистості, спрямованих на подолання труднощів, які постають на шляху до досягнення оптимального рівня здоров'я). Названа праця спрямована на формування ціннісного ставлення студента до культури здоров'я, потрактованого нами в аксіологічному підході, тому частково розкриває сутність проблеми, не вичерпуючи її.

Серед компонентів культури здоров'я молоді Л. Лубишева виокремила: знання в галузі фізичного вдосконалення, фізичне вдосконалення, мотиваційно-ціннісну орієнтацію, соціально-духовні цінності, фізкультурно-спортивну діяльність [9]. Авторка, вивчаючи компоненти культури здоров'я лише дівчат, не досліджує особливостей формування культури здоров'язбереження майбутніх фахівців.

На нашу думку, схарактеризовані сфери вияву світоглядної культури особистості дають змогу зацентрувати на здоров'язбереженні молоді, через розуміння нею цієї діяльності, сприйнятті здоров'я як цінності, позитивному став-

ленні до здоров'язбережувальних заходів, перетворенні своєї діяльності до засад здоров'язбереження.

Дослідник В. Горашук розрізняє структурні компонентні блоки культури здоров'я особистості: програмно-змістовий (система знань у галузі формування, збереження та зміцнення здоров'я), потребісно-мотиваційний (світоглядний бік культури здоров'я), діяльнісно-практичний (результат опанування людиною необхідного обсягу вмінь та навичок для виконання оздоровчих технологій з упровадження здорового способу життя) [2, с. 168-170]. Цитована студія має більш широкий спектр, оскільки спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я молоді.

Узагальнюючи досвід учених та враховуючи специфіку дослідження зауважимо, що під поняттям структура культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів економічних спеціальностей варто розуміти сукупність світоглядного, пізнавального й поведінкового компонентів.

На нашу думку, світоглядний компонент відображає аксіологічний аспект культури здоров'язбереження особистості та характеризує спрямованість ціннісних орієнтацій індивіда на здоров'язбереження, усвідомлення цінності здоров'я, значущості дій, спрямованих на власне здоров'язбереження.

Проблема сучасної молоді полягає в тому, що з кожним роком зменшується кількість студентів, які займаються фізичними вправами та спортом у позанавчальний час, вони не мають потреби й бажання в постійному фізичному самовдосконаленні, їм не властиве відчуття "насолоти від руху та фізичної втоми", оскільки вчасно не була сформована настанова на здоров'язбереження та на розвиток культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації. Це свідчить про те, що потрібна настанова на формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів через створення в них мотиваційного ставлення, формування світоглядного розуміння сутності названої культури на підставі потреби бути здоровим (виявлення рівня фізичного, психічного, соціального й духовного здоров'я) та біологічної потреби в самозбереженні. Мотив формують на ґрунті зіставлення людиною власних потреб зі своїми можливостями та з особливостями діяльності, саме внаслідок цього й формується мотиваційна настанова на здоров'язбереження. Отже, лише за умови усвідомлення майбутніми фахівцями потреби бути здоровими можна формувати їхню культуру здоров'язбереження як світоглядну орієнтацію шляхом здоров'язбережувального навчання та виховання.

Формування потреб особистості перебуває під впливом зовнішніх (умови, у яких вона опиняється) та внутрішніх (бажання, інтереси, зацікавленість, переконання) чинників. Під переконанням розуміємо важливий усвідомлений мотив поведінки, який надає всій діяльності особливої значущості.

Основою переконань є цілеспрямована навчальна діяльність викладачів (словом, особистим зразком, через ідеал, до якого людина прагне), роз'яснювання сутності цього процесу, причинно-наслідкових зв'язків стосовно інших сфер діяльності людини, виокремлення соціальної та особистої значущості здоров'я. Цілеспрямована навчальна діяльність – це особлива форма активності, що спрямована на зміну самого себе як суб'єкта навчання, на здобуття внутрішніх результатів досягнення теоретичного рівня здоров'язбережувального мислення.

Інтерес людини є позитивним емоційним віддзеркаленням її прагнень до пізнання будь-чого; він виникає за наявності знань, практичної діяльності та емоційного задоволення від цієї діяльності; а бажання являє собою переживання, для якого характерне усвідомлення того, чого людина прагне [1]. Отже, до складу світоглядного компонента входить світогляд, заснований на усвідомленні цінності здоров'я, настанови на здоров'язбереження, уявлення про ідеал здорової особистості, відчуття себе гармонійною людиною, сформованість свідомого ставлення до важливості здоров'язбереження для повноцінної професійної та життєвої самореалізації. Саме ідеал впливає на спосіб і характер світосприйняття, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій людини щодо її здоров'язбереження та слугує основою ціннісної й пізнавальної свідомості, уважного ставлення до власного здоров'я. Особливої значущості набуває ставлення особистості до свого здоров'я, особистого усвідомлення його важливості для життєвої самореалізації.

Ціннісне ставлення до здоров'я формують шляхом цілеспрямованої активної діяльності студента в аспекті розв'язання проблеми між усвідомленням цінності здоров'я та власною поведінкою. Засобами розвитку ціннісного ставлення до здоров'я є спрямовані соціальні впливи на звичні способи поведінки через свідомість, що впливає на поведінку; усвідомлення власного стану й аналіз його причин, що змінить ставлення до здоров'я, модифікує поведінку, уможливить нові способи поведінки. Наше дослідження спрямовано на формування активно-діяльнісного типу ставлення до свого здоров'я майбутніх економістів, що характеризує їхню світоглядну орієнтованість.

Пізнавальний компонент включає всю систему знань у галузі здоров'язбереження в усіх його аспектах: соціальному, духовному, психічному й фізичному, — що дають майбутньому економісту змогу розробляти й постійно вдосконалювати власну оздоровчу систему, сприяють освіченості особистості. Це слугує основою для розвитку індивідуального здоров'язбережувального стилю діяльності та виявляється в рівні високої компетентності студента. Основою пізнавального компонента, на нашу думку, є інтердисциплінарні зв'язки проблеми “культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів-економістів”, що аналізують під час викладання в навчальних закладах економічного профілю курсів філософії, культурології, педагогіки та психології, основ медичних знань, безпеки життєдіяльності, соціології, екології й фізичного виховання.

Проблема полягає в тому, що зміст більшості навчальних програм не сприяє формуванню в студентів вищих економічних навчальних закладів усвідомленої цілеспрямованої настанови на здоров'язбереження, не орієнтує на самопізнання й самооцінювання стану здоров'я, не формує потреби в здоров'язбереженні та мотивації до здоров'язбережувальної поведінки, не надає достатньо глибоких знань, умінь та навичок щодо власного здоров'язбереження. Саме інтеграція здоров'язбережувальних знань майбутнього фахівця вможливає підґрунтя для їх перетворення в переконання і слугує важливим елементом механізму формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації та життєвих принципів щодо активної здоров'язбережувальної діяльності на підставі самопізнання й адекватного самооцінювання здоров'я, що, безперечно, сприяє плідній професійній праці. Інтеграція здоров'язбере-

жувальних знань майбутнього економіста в умовах розвивального та виховного навчання допомагає в орієнтуванні студентів на саморозвиток і самоодорвлення.

Відомо, що студент – це молода людина, яка, постаючи перед вибором життєвого шляху, потребує формування важливої світоглядно-орієнтованої потреби й усвідомлення свого життя як цілісного процесу, що має певний напрям. В аналізованому контексті такої напрям орієнтований на здоров'язбереження, при цьому саме молодь утворює ту соціальну групу, яка найбільше потребує соціально-культурного самовизначення. У руслі нашого дослідження зазначимо, що найбільш повно самовизначитися та самореалізуватися у майбутній професійній діяльності студент може лише за умови сформованості здоров'язбережувальної компетентності, світоглядних поглядів щодо здоров'язбереження й трансформації цих знань у практику завдяки світоглядним переконанням та розвиненій потребі в цій діяльності.

Якість професійної діяльності майбутнього фахівця залежить від рівня його здоров'я, особистої поведінкової й світоглядної орієнтації на здоров'язбереження, що є свідомою системою дій з усунення шкідливих звичок, підвищення рівня інформованості й освіченості стосовно ризиків у сфері здоров'я, активності для його підтримання в належному стані, урахування своєї схильності до спадкових хвороб, усвідомлення особистої відповідальності за своє здоров'я, дотримання самозбережувальної поведінки.

Поведінковий компонент характеризує результат опанування студентом необхідного обсягу вмінь і навичок виконання здоров'язбережувальних дій (дотримання належної поведінки), що відображає особистісну спрямованість на активний, здоровий спосіб життя, самостійне регулярне використання різноманітних форм рухової активності й інших засобів фізичного, психічного та духовного вдосконалення, регулярне діагностування стану свого здоров'я (вчасний та якісний медичний догляд), самоконтроль рівня здоров'я (за суб'єктивними та об'єктивними даними) і дотримання медичних рекомендацій, профілактика професійних хвороб, притаманних фахівцям економічного профілю (виконання комплексів вправ для профілактики порушення зору, серцево-судинних захворювань, кровообігу мозку, захворювань опорно-рухового апарату, дихальної системи, зняття психоемоційної втоми й напруги та ін.), оволодіння професійно-прикладною фізичною підготовкою економіста.

Професійно-прикладна фізична підготовка студента-економіста повинна передбачати володіння вміннями та навичками профілактики й корекції відхилень у стані здоров'я: корекції фізичного стану з урахуванням загального рівня фізичної активності та корекції стану здоров'я студентів, з огляду на особливості професійної діяльності, за допомогою засобів і методів запобігання розвиткові захворювань, притаманних економістам (а саме володіння: вправами, що призначені для запобігання втомі очей під час роботи за комп'ютером; вправами зі зняття напруження та нормалізації кровообігу в руках під час роботи за комп'ютером; вправами для самостійного виконання, спрямованими на запобігання болю в хребті під час роботи; вправами для самостійного виконання, які спрямовані на запобігання головному болю й поліпшення мозкового кровообігу; лікувальними позами-рухами для зняття болю в ділянці

серця; вправами для самостійного виконання, що спрямовані на зняття нервового напруження; спеціальними вправами, застосування яких протягом трудового дня сприяє зняттю втоми після тривалого сидіння; заходами щодо запобігання розвитку перевтоми; вправами психофізіологічного тренування для запобігання перевтомі; дихальними вправами за різними методиками та ін.).

Крім того, поведінковий компонент передбачає цілеспрямовану діяльність студента над розвитком рухових якостей, відмову від шкідливих звичок, збалансоване харчування, дотримання санітарно-гігієнічних вимог, загартовування, повноцінний відпочинок, активну життєву позицію, задоволеність навчанням, психічний комфорт, саморегуляцію психічного стану (управління емоціями в конфліктних ситуаціях, контроль за власною поведінкою та її регуляція в різноманітних ситуаціях, розвиток морально-вольових якостей та належного стилю взаємодії з оточенням, що необхідне для успішної життєдіяльності) та ін. Перед майбутніми економістами постає завдання – створити індивідуальну програму оздоровлення, планувати, аналізувати й корегувати діяльність, спрямовану на здоров'язбереження.

Поведінка людини підпорядкована її світоглядній орієнтованості на здоров'язбереження, тобто ефективність її здоров'язбережувальної діяльності залежить від усвідомлення важливості та життєвозначущості цих дій. Отже, здоров'язбережувальне навчання студентів вищих економічних навчальних закладів потребує усвідомленої системи активних дій усіх учасників навчально-виховного процесу, що спрямовані на формування умінь та навичок, які вможливають збереження здорової особистості.

Висновки. Схарактеризовані компоненти культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студента-економіста існують у єдності, вони внутрішньо взаємозалежні та взаємозумовлені й утворюють цілісне явище, оскільки наявна певна залежність кожного із зазначених компонентів, властивостей та зв'язків системи від їхнього місця і функцій усередині цілого. Усвідомлена майбутнім економістом система знань, умінь та навичок щодо здоров'язбереження формує його світогляд, бо знання, перевірені на практиці системою оздоровчих заходів, перетворюються в переконання щодо цінності здоров'я та формують потребу в здоров'язбереженні, відповідаючи реаліям сьогодення та потребі суспільства в здорових фахівцях.

Формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації майбутніх економістів відбувається завдяки створенню системи особистісних світоглядних настанов на здоров'язбереження, усвідомленню здоров'я як найважливішої цінності, оволодінню знаннями, уміннями й навичками та дотриманню здоров'язбережувальної поведінки.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в пошуку засобів професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх економістів.

Список літератури:

1. Герасимова И.А. Формирование физической культуры и здорового образа жизни у студентов высших учебных заведений на основе их личностной самооценки: дис... на соискание учён. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04. "Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оз-

доровительной физической культуры” /Ирина Александровна Герасимова. – Воляжский, 2000. – 131 с.

2. Горашук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В.П. Горашук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 376 с.

3. Глебова Е.И. Здоровьесбережение как средство повышения эффективности обучения студентов вуза: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. – Екатеринбург, 2005. – 182 с.

4. Дехтяр В.Д. Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів / В.Д. Дехтяр, Л.П. Сущенко. – К.: Видавництво ПП “ЕКМО”, 2005. – 214 с.

5. Драгнев Ю.В. Компоненти формування культури здоров’я студентів в умовах комп’ютеризації навчання / Ю.В. Драгнев //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [наукова монографія / За редакцією проф. Єрмакова С.С.] / Ю.В. Драгнев. – Харків: ХДАДМ (XXIII), 2007. – №1. – С. 28-30.

6. Кириленко С.В. Соціально-педагогічні умови формування культури здоров’я старшокласників: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / С.В. Кириленко. – К.: 2004. – 21 с.

7. Лебедченко С.Ю. Формирование культуры здоровья будущего учителя в процессе профессиональной подготовки: дис... на соискание учён. степени канд. пед. наук: 13.00.08. “Теория и методика профессионального образования” / С.Ю. Лебедченко. – Волгоград, 2000. – 270 с.

8. Литвинова З.Н. Формирование ценностного отношения личности к культуре здоровья в образовательном процессе вуза: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / З.Н. Литвинова. – Ставрополь, 2004. – 192 с.

9. Лубышева Л.И. Инновационная технология формирования культуры здоровья старшеклассниц в системе физического воспитания / Л.И. Лубышева // Физическая культура. – 2007. – №5. – С. 5-12.

10. Рибковський А.Г. Системна організація рухової активності людини / А.Г. Рибковський, С.М. Канішевський. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – 436 с.

11. Соколенко Л. Педагогічні умови формування культури здорового способу життя студентської молоді / Л. Соколенко // Рідна школа. – 2006. – №7. – С. 29-31.

12. Тимушкин А.В. Физическая культура и здоровье: [учебное пособие] / А.В. Тимушкин, Н.Н. Чесноков, С.С. Чернов. – М. : СпортАкадемПресс, 2003. – 139 с.

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В АСПІРАНТУРІ

УДК 378.937

Авраменко Б.В.

У статті висвітлено результати експерименту з вдосконалення дидактичної підготовки майбутніх науково-педагогічних кадрів в аспірантурі. Особлива увага приділяється аналізу емпіричних фактів, здобутих упродовж тривалої дослідно-експерименталь-